

Sygn. akt III USK 104/22

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania T. Sp. z o.o. w B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy
z udziałem W. K., S. P., Z. S., P. S., S. Ł., R. K. o podleganie ubezpieczeniom
społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 9
lutego 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od postanowienia Sądu
Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 26 maja 2021 r., sygn. akt III AUa 1945/20 III AUz 223/20,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie
obciąża organu rentowego zwrotem kosztów postępowania
kasacyjnego na rzecz odwołującej się spółki.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 września 2017 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Jeleniej Górze, oddalił odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy: z dnia 9, 10, 15, 29 i 30 kwietnia 2014 r., w których organ rentowy stwierdził, że zainteresowani: W. K., S. P., Z. S., P. S., R. K., S. Ł. nie podlegają polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w T. Sp. z o.o. w B. w okresach wskazanych w decyzjach.

Wyrokiem z 12 września 2018 r., III AUa 1985/17, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację odwołującego się.

Sprawa była już rozpoznawana przez Sąd Najwyższy, który wyrokiem z dnia 10 września 2020 r., III UK 297/19 (LEX nr 3276055) uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12 września 2018 r. i przekazał sprawę temu Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Uzasadnienie tego wyroku Sądu Najwyższego zawiera szczegółowe przedstawienie skomplikowanego przebiegu postępowania w sprawie (por. wydany w analogicznym stanie faktycznym wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2020 r., III UK 61/19, OSNP 2021 nr 6, poz. 69, według którego decyzję organu rentowego o unieważnieniu zaświadczenia A1 powinno poprzedzać porozumienie z instytucją właściwą Państwa Członkowskiego, celem uniknięcia naruszenia zasady podlegania jednemu ustawodawstwu właściwemu). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 10 września 2020 r., III UK 297/19, można sprowadzić do tezy, że legitymowanie się poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne, po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwia ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 24 lutego 2021 r., III AUa 1945/20, III AUz 223/10, uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i umorzył postępowanie w sprawie, a także zasądził od strony pozwanej (organu rentowego) na rzecz T. sp. z o.o. w B. kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje i w postępowaniu kasacyjnym. Sąd Apelacyjny ustalił dodatkowo, że pismem z 29 stycznia 2020 r. belgijska instytucja ubezpieczeniowa wyraziła zgodę na zawarcie porozumienia wyjątkowego z polskim organem rentowym w sprawie ubezpieczonych pracowników T. Sp. z o.o. w B., zgodnie z którym pracownicy, w okresie oddelegowania do pracy na terenie Belgii, podlegają polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego. W konsekwencji ZUS

wydał w stosunku do tych osób zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego na formularzach A1. W ocenie Sądu Apelacyjnego, należało umorzyć postępowanie w oparciu o art. 477¹³ § 1 k.p.c., gdyż organ rentowy uczynił zadość żądaniu spółki wnoszącej odwołania. Doszło więc do zaspokojenia w całości roszczenia objętego przedmiotem zaskarżonych decyzji. To zaś uzasadniało zastosowanie art. 477¹³ § 1 k.p.c., mimo że nie doszło do formalnego uchylenia zaskarżonych decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Najistotniejsze bowiem znaczenie miało podjęcie przez organ rentowy decyzji uwzględniających stanowisko odwołującej się spółki, które w tym przypadku przybrało formę zaświadczeń o ustawodawstwie polskim dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do pracowników spółki.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania, to jest: art. 355 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 3 k.p.c. oraz art. 477¹³ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia, podnosząc między innymi, że art. 477¹³ § 1 k.p.c. ma jednoznaczne brzmienie, z którego wynika, że pozwala on na umorzenie postępowania sądowego wyłącznie w przypadku zmiany lub uchylenia zaskarżonej decyzji. Wydane w sprawie zaświadczenia A1 w żaden sposób nie wzruszały prawomocnych decyzji organu rentowego, bowiem miały wobec nich charakter następczy. Zaskarżone decyzje nie zostały zmienione ani uchylone w żadnym zakresie, co wykluczało zastosowanie przywołanego przepisu. Powyższe potwierdza orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym nie może być umorzone postępowanie sądowe z pozostawieniem (w obrocie prawnym) negatywnej dla ubezpieczonego decyzji, od której wniósł odwołanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2011 r., III UK 196/10, postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2018 r., I UZ 40/18).

Ponadto - zgodnie z wyrokami Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2012 r., II UK 333/11 i z dnia 18 października 2017 r., I UK 180/17, decyzja, o której stanowi art. 477¹³ k.p.c., to decyzja, z której wynika, że rozstrzyga o przedmiocie

wcześniejszej decyzji i to zgodnie z żądaniem odwołania. Wydane zaświadczenia A1 nie uwzględniały w całości lub części żądania w rozumieniu art. 477¹³ k.p.c., ponieważ zaświadczenia te nie rozstrzygały o materialnoprawnym stosunku, będącym przedmiotem wcześniejszych decyzji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia do rozpoznania o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od organu na rzecz skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (skarga jest oczywiście uzasadniona), należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr

453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca. Skarżący próbuje dowieść, że aby zastosować art. 477¹³ k.p.c. konieczna byłaby zmiana czy też uchylenie zaskarżonych decyzji, a więc innymi słowy wyeliminowanie ich z obrotu. Na uzasadnienie swojego stanowiska powołuje się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2011 r., III UK 196/10 (OSNP 2012 nr 17-18, poz. 222) oraz w postanowieniu Sądu Najwyższego z 15 listopada 2018 r., I UZ 40/18 (LEX nr 2577416), z których wynika, że na podstawie art. 477¹³ k.p.c. nie może być umorzone postępowanie sądowe z pozostawieniem negatywnej dla skarżącego decyzji, od której wniósł odwołanie. Skarżący twierdzi, że właściwą podstawą prawną umorzenia postępowania sądowego w rozpoznawanej sprawie nie powinien być art. 477¹³ § 1 k.p.c., lecz art. 355 w związku z art. 386 § 3 k.p.c., ponieważ wystąpiła zbędność wydania wyroku (poza postępowaniem sądowym zrealizowano cel, dla którego złożono odwołanie od decyzji organu rentowego).

Należy jednak zauważyć, że w wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy nie przyjmował tak kategorycznego stanowiska. W postanowieniu z dnia 16 lipca 1998 r., II UKN 138/98 (OSNAPiUS 1999 nr 13, poz. 440) Sąd Najwyższy powołał obie te podstawy procesowe równocześnie i przyjął, że wydanie przez organ rentowy decyzji w całości uwzględniającej żądanie ubezpieczonego, będące przedmiotem kasacji uzasadnia uchylenie nieprawomocnych orzeczeń sądów obu instancji i umorzenie postępowania (art. 477¹³ w związku z art. 386 § 3 i art. 355 § 1 k.p.c.). Stanowisko to w pośredni sposób ma także potwierdzenie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2018 r., III SPP 63/17 (LEX nr 2459694), w którym przyjęto, że nieuzasadniona jest skarga na przewlekłość postępowania, które na podstawie art. 477¹³ k.p.c., mogło zakończyć się tylko jego umorzeniem (por. też postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 25 stycznia 2012 r., II UK 225/11,

LEX nr 1215434 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2017 r., II UK 423/16, LEX nr 2401070).

Podobne poglądy prezentowane są także w orzecznictwie sądów powszechnych, w którym sądy przyjmują, że wskazana w art. 477¹³ k.p.c. "zmiana zaskarżonej decyzji" nie musi polegać na wydaniu nowej decyzji zmieniającej zaskarżoną, ale na wydaniu takiej decyzji, której skutkiem jest uwzględnienie w całości lub w części żądania strony objętego przedmiotem zaskarżonej decyzji (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 24 czerwca 2015 r., III AUa 246/15, LEX nr 1746823; podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 marca 2017 r., III AUa 489/16, LEX nr 22952710).

Stanowisko o możliwości zastosowania art. 477¹³ k.p.c., tylko w razie wydania przez organ rentowy decyzji zmieniającej lub uchylającej, nie jest także stanowczo wyrażane w literaturze. Podkreśla się, że ani z art. 83 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ani z art. 477¹³ § 1 k.p.c. nie wynika, aby ustawodawca określił przedmiot rozumiany jako sprawy, w których dopuszczalne jest wydanie decyzji zamiennnej, co uprawnia do przyjęcia poglądu, że możliwość wydania decyzji zamiennnej istnieje we wszystkich sprawach, w których organ rentowy w ogóle uprawniony (zobowiązany) jest wydać decyzję, od której przysługuje odwołanie. (zob. M. Szymanowski: Decyzja zamienna organu rentowego, Radca Prawny-Zeszyty naukowe 2019 nr 3, s. 5).

Z powyższych rozważań wynika, że w rozpatrywanym przypadku nie można mówić o wadliwości orzeczenia prowadzącej do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Na marginesie - w kontekście podniesionej potrzeby uzasadnienia przyjęcia skargi kasacyjnej istotnym interesem publicznym - można byłoby zastanawiać się, jaki interes (*gravamen*) ma organ rentowy w zaskarżeniu, skoro uważa, że postępowanie i tak powinno być umorzone, tylko na innej podstawie prawnej (art. 355 § 1 k.p.c.). Jeżeli motywem złożenia skargi była chęć wykazania, że organ rentowy nie przegrał sprawy w całości (w kontekście rozstrzygnięcia o kosztach procesu), to skarżący ten cel mógł osiągnąć, bez wniesienia skargi kasacyjnej, przez złożenie zażalenia poziomego na podstawie art. 394² § 1¹ pkt 3 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c. z uwagi na skomplikowany charakter sprawy (koszty uprzedniego postępowania kasacyjnego zostały już rozliczone).